

75
LAT ZUS
1934-2009

PORADNIK EMERYTALNY

Partner cyklu

 SKOK STEFCZYKA

Emerytura krok po kroku

STOCKXPRT

Zasady nabywania prawa do emerytury z I filaru przez ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r.

W wyniku rozwiązań, przyjętych w latach 1997–1998, przyjęto system emerytalny obejmujący:

I filar – w którego ramach działają – administrowane przez ZUS – mające charakter powszechny i obowiązkowy, zreformowane ubezpieczenia społeczne.

II filar – w którego ramach działają otwarte fundusze emerytalne o charakterze powszechnym i obowiązkowym.

Zasady funkcjonowania systemu ubezpieczeń społecznych określa ustawa z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych. W myśl jej przepisów system ten tworzą cztery ubezpieczenia:

- emerytalne,
- rentowe,
- na wypadek choroby i macierzyństwa oraz z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych przesądza także, iż na każde z wymienionych ubezpieczeń opłacana jest odrębna składka ubezpieczeniowa, która przekazywana jest na odrębne fundusze.

Zgodnie z przepisami ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (I filaru) są wypłacane z funduszu emerytalnego. Składka na ubezpieczenie emerytalne wynosi 19,52 proc. Jest ona finansowana w 50 proc. przez ubezpieczonego i w 50 proc. przez płatnika składek.

W sytuacji, gdy ubezpieczony zawrze umowę z jednym z otwartych funduszy emerytalnych, składka na ubezpieczenie emerytalne jest dzielona. W takim przypadku część składki na ubezpieczenie emerytalne wynosząca 73 proc. podstawy jej wymiaru, jest automatycznie odprowadzana, za pośrednictwem ZUS, do wybranego przez ubezpieczonego otwartego funduszu emerytalnego. Pozostała część składki jest przeznaczona na finansowanie emerytury z I filaru.

Tak więc na wysokość emerytury z I filaru ma wpływ tylko ta część składek, która pozostaje w ZUS.

Osoby urodzone po 31 grudnia 1948 r., a przed 1 stycznia 1969 r., mogły przystąpić do jednego spośród otwartych funduszy emerytalnych dobrowolnie. Jeżeli ubezpieczony z tej

grupy wiekowej zawarł umowę z otwartym funduszem emerytalnym, nastąpił podział składki na ubezpieczenie emerytalne na część pozostającą w ZUS (dla ustalenia wysokości emerytury z I filaru) i na część przekazywaną do otwartego funduszu emerytalnego (dla ustalenia wysokości emerytury z II filaru).

Warunki nabywania prawa do emerytury z FUS (z I filaru)

1. Prawo do emerytury

Warunki, na jakich może być przyznana nowa emerytura z I filaru, określone są w ustawie z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (DzU Nr 39, poz. 353 z późn. zm.). W jej myśl emerytura przysługuje ubezpieczonemu po osiągnięciu minimalnego wieku emerytalnego, wynoszącego 60 lat dla kobiety i 65 lat dla mężczyzny.

Dla ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 r. ustawa o emeryturach i rentach

z FUS nie uzależnia prawa do emerytury od posiadania określonego stażu ubezpieczeniowego. Oczywiście wymiar stażu ubezpieczeniowego przekłada się bezpośrednio na wysokość tej emerytury.

Emerytura przysługuje na wniosek osoby uprawnionej do tej emerytury. Wyjątkiem od tej zasady jest przypadek, gdy w dniu osiągnięcia wieku emerytalnego, wynoszącego 60 lat dla kobiety i 65 lat dla mężczyzny, osoba pobiera rentę z tytułu niezdolności do pracy jeżeli osoba ta legitymuje się jakimkolwiek okresem podlegania ubezpieczeniom społecznym lub ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Wtedy emeryturę z I filaru przyznaje się z urzędu. Przyznanie emerytury z urzędu powoduje ustanie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy z dniem, od którego zostanie przyznana emerytura (art.101a ustawy o emeryturach i rentach z FUS).

2. Wysokość emerytury z FUS

Wysokość emerytury przyznawanej na podstawie art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach

STOCKPHERT

Zwiększenie to przysługuje – od dnia powstania prawa do emerytury z FUS – ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, wymienionymi w art. 10 ust. 1 pkt 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, krótszymi niż 25 lat (zwiększenie to nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników albo niemającej ustalonego prawa do tej emerytury, jednakże legitymującej się okresami opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników wynoszącymi co najmniej 25 lat lub dłuższymi).

Wysokość emerytury przyznanej z urzędu na podstawie art. 24a ustawy o emeryturach i rentach z FUS również ustala się na podstawie art. 26 oraz art. 26a tej ustawy, z tym, że zgodnie z ustawą emerytura ta nie może być niższa niż dotychczas pobierana renta z tytułu niezdolności do pracy.

Jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę, świadczenioborca podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość świadczenia ulega ponownemu ustaleniu – na jego wniosek. Dla niektórych ubezpieczonych urodzonych po 31 grudnia 1948 ustawa emerytalna przewiduje ustalenie wysokości emerytury w części według dotychczasowych zasad, a w części według nowych zasad (artykuł 183). Wyliczenie wysokości emerytury na powyższych zasadach dotyczy kobiet, które wiek 60 lat osiągną w latach 2009 – 2013, a także kobiet i mężczyzn występujących o przyznanie wcześniejszej emerytury na warunkach określonych w artykule 184 ustawy, którzy wiek uprawniający do emerytury osiągną w latach 2009–2013.

Jak się starać o emeryturę z FUS?

Wniosek o przyznanie prawa do emerytury składa sam zainteresowany. Za wniosek uważa się zgłoszone na piśmie lub ustnie do protokołu żądanie przyznania świadczenia.

Wniosek powinien zawierać:

- imię i nazwisko,
- datę urodzenia,
- adres zamieszkania,
- wskazany rodzaj świadczenia, o które ubiega się zainteresowany,
- podpis osoby uprawnionej do zgłoszenia wniosku.

Postępowanie w sprawie świadczenia wszczyna się nie tylko na wniosek osoby zainteresowanej. Wniosek taki może zgłosić jej pełnomocnik. Pełnomocnikiem może być każda osoba fizyczna, która nie jest ograniczona w zdolności do czynności prawnych i działa na podstawie pełnomocnictwa. Może to być

DO KOŃCZENIA NA S. 46 >

i rentach z FUS, zależy od kwoty składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego. Natomiast w przypadku osób, które zostały objęte ubezpieczeniami społecznymi po raz pierwszy po 31 grudnia 1998 r., podstawę obliczenia emerytury stanowi wyłącznie kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, uwzględniająca waloryzację składek.

Dla osób, które były objęte ubezpieczeniami społecznymi przed 1 stycznia 1999 r., a po 31 grudnia 1998 r. nie podlegały ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, podstawę obliczenia emerytury stanowi wyłącznie zwaloryzowany kapitał początkowy. Ta grupa osób nie mogła zawrzeć umowy z otwartym funduszem emerytalnym, gdyż nie podlegała ubezpieczeniu emerytalnemu i w związku z tym nie nabyła uprawnień do emerytury z II filaru.

Emerytura stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy jej obliczenia przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku równym wiekowi przejścia na emeryturę danego ubezpieczonego.

Obliczenie emerytury:

$$\text{EMERYTURA} \times \frac{\text{PODSTAWA OBLICZENIA EMERYTURY}}{\text{ŚREDNIE DALSZE TRWANIE ŻYCIA}}$$

Tablice średniego dalszego trwania życia kobiet i mężczyzn ogłaszane są corocznie przez Prezesa GUS w Monitorze Polskim.

Zgodnie z art. 26a ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wysokość emerytury przyznanej na podstawie art. 24 lub 24a ustawy, ustalona w myśl art. 26 tej ustawy, ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.

► DOKOŃCZENIE ZE S. 45

członek najbliższej rodziny pozostający we wspólnym gospodarstwie domowym, opiekun społeczny, przedstawiciel zakładu pracy. Wszyscy oni muszą jednak działać za zgodą zainteresowanego. Pełnomocnictwo lub zgoda powinny być udzielone przez zainteresowanego na piśmie.

W celu ułatwienia sprawy Zakład Ubezpieczeń Społecznych opracował formularz wniosku ZUS Rp 1 (Wniosek o emeryturę lub rentę z tytułu niezdolności do pracy) – można go ściągnąć z http://www.zus.pl/pliki/formularze/Rp_1E.pdf.

Taki formularz można uzyskać we wszystkich placówkach ZUS lub od pracodawcy, można go też wydrukować ze strony internetowej ZUS (www.zus.pl).

Wniosek powinien być wypełniony DRUKOWANYMI LITERAMI. Przed wypełnieniem warto zapoznać się z zamieszczoną we wniosku informacją.

Formularz wniosku składa się z kilku części. Pierwsze wiersze wniosku dotyczą danych płatnika składek (pracodawcy). Zgodnie z przepisami ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pracodawcy zobowiązani są do przygotowania wniosku o emeryturę i przedłożenia go za zgodą pracownika organowi rentowemu nie później niż na 30 dni przed zamierzonym terminem przejścia pracownika na emeryturę. Kompletowanie wniosku przez pracodawcę nie jest bezwzględnym wymogiem, z wnioskiem o świadczenie występuje bowiem zainteresowany i on wniosek taki może złożyć bezpośrednio do organu rentowego – bez pośrednictwa pracodawcy. Dane personalne wpisujemy do wniosku zgodnie z wpisem w dowodzie osobistym. Jeżeli nie posiadamy dowodu osobistego – wpisujemy dane z karty stałego pobytu lub dane z paszportu. We wniosku znajduje się też rubryka dotycząca kodu zawodu. W przypadku gdy wniosek wypełniany jest bez pośrednictwa zakładu pracy, wystarczy podanie zwyczajnej nazwy wykonywanego zawodu. W części dotyczącej danych adresowych istotne jest podanie miejsca zameldowania. Informacja o miejscu zameldowania jest ważna dlatego, że decyzje w sprawach świadczeń wydają i świadczenia te wypłacają organy rentowe znajdujące się na terenie miejsca zameldowania. Jeśli wnioskodawca mieszka za granicą, w państwie, z którym nie łączy Rzeczypospolitej Polskiej umowa międzynarodowa w dziedzinie ubezpieczeń społecznych, decyzje w sprawach świadczeń wydają i świadczenia te wypłacają organy rentowe właściwe ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania w Polsce osoby zainteresowanej. Z wnioskiem o przyznanie świadczenia może

wystąpić także bezdomny, składając wniosek do oddziału lub inspektoratu ZUS w miejscu, w którym aktualnie przebywa.

Najwięcej problemów może stwarzać wypełnienie tej części wniosku, która dotyczy przyjęcia do ustalenia podstawy wymiaru zarobków z określonego okresu. W przypadku, gdy wnioskodawca nie jest w stanie sprecyzować, z jakiego okresu (czyli z jakich lat pracy) ma być przyjęte wynagrodzenia do ustalenia podstawy wymiaru świadczenia, możliwe jest dopisanie prośby o wybranie najkorzystniejszego wariantu.

Po wypełnieniu wniosku konieczne jest złożenie własnoręcznego podpisu. Bez podpisu wnioskodawcy wypełniony formularz nie jest wnioskiem.

W wielu przypadkach istotna jest data zgłoszenia wniosku. Za datę zgłoszenia wniosku przyjmuje się datę złożenia go na piśmie w ZUS lub datę ustnego zgłoszenia do protokołu w ZUS, a także datę sporządzenia wniosku przez zakład pracy, zakład karny lub areszt śledczy uprawniony do przyjmowania wniosku o emeryturę, a w razie przesłania wniosku za pośrednictwem poczty – datę nadania wniosku w polskim urzędzie pocztowo-telekomunikacyjnym. Za datę zgłoszenia wniosku uważa się również datę złożenia (wysłania) wniosku w innym organie niż wymienione wyżej, jeżeli do właściwości tych organów należą sprawy świadczeń emerytalno-rentowych, a także datę złożenia go w polskim urzędzie konsularnym. Do wniosku należy dołączyć określone dokumenty. Wszystkie dokumenty (dowody), które dołączamy do wniosku, powinny być policzone, a ich liczba wpisana w odpowiedniej rubryce.

Oprócz wypełnienia formularza wniosku konieczne jest także wypełnienie formularza ZUS Rp-6 (http://www.zus.pl/pliki/formularze/rp_6.pdf), w którym oprócz danych personalnych należy zamieścić informacje

o przebytych okresach składkowych i nieskładkowych oraz informacje o dokumentach, jakie przedkładane są na potwierdzenie tych okresów.

- W pierwszej kolumnie druku należy podawać dokładne daty, a więcej dzień, miesiąc i rok rozpoczęcia i zakończenia danego okresu.
- W drugiej kolumnie należy wpisać, jaki to był okres. Jeżeli był to np. okres zatrudnienia, to podajemy nazwę zakładu pracy, jeżeli natomiast był to okres opieki nad dzieckiem, to wpisujemy: „opieka nad dzieckiem”.
- W trzeciej kolumnie, która dotyczy osób ubiegających się o rentę z tytułu niezdolności do pracy, podaje się rodzaj wykonywanej pracy – prowadzonej działalności.
- W kolumnie czwartej należy podać informacje, jaki dokument jest przedkładany na potwierdzenie danego okresu.

Dowody z dokumentów dotyczących zatrudnienia powinny być dołączone do wniosku w oryginale. Za oryginał uważa się również poświadczony notarialnie odpisy, wypisy i kserokopie. W oryginale muszą być również złożone zeznania świadków. Dokumenty z przebiegu zatrudnienia podlegają, na wniosek zainteresowanego, zwrotowi, jeżeli stanowią dla niego wartość pamiątkową, po uprzednim złożeniu kopii, potwierdzonej przez organ rentowy. Nie podlegają zwrotowi dokumenty dotyczące zarobków. Wskazane jest chronologiczne wpisywanie następujących po sobie okresów. Wypełnianie druku kończymy własnoręcznym podpisem. ■

Masz pytanie?

Zadzwoń do eksperta ZUS w środę 22 kwietnia w godz. 12.00–14.00, tel. (032) 608 80 84